

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 18SKomp/1/2022
Identifikačné číslo spisu: 7022200010
Dátum vydania rozhodnutia: 25. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Pavol Naď
Funkcia: predseda senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:7022200010.1

UZNESENIE

Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky zložený z predsedu senátu JUDr. Pavla Naďa a členov senátu Mgr. Kristíny Babiakovej, JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., Mgr. Dušana Čima, JUDr. Jaroslavy Fúrovej, JUDr. Nory Halmovej, JUDr. Jany Haluškovovej a prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., v kompetenčnom spore medzi Krajským súdom v Košiciach ako správnym súdom a Okresným súdom Spišská Nová Ves, vo veci žalobcu: J. P., trvalo bytom L. XX, XXX XX A., proti žalovanému: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica, so sídlom Hlavná 1, 056 01 Gelnica, o spätné vyplatenie dávok v hmotnej núdzi, naposledy vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 2Sa/1/2022, takto

r o z h o d o l :

Na prejednanie veci j e daná právomoc správneho súdu.

O d ô v o d n e n i e

1. Žalobca žalobou podanou dňa 9. marca 2020 Okresnému súdu Spišská Nová Ves žiadal „spätné vyplatiť... dávku: občan v hmotnej núdzi a to za obdobie: 09.2008 - 09.2011... 36 x 61,60 = 2.217,60 €. Zároveň vyplatiť úroky z omeškania z platných predpisov t.j. 5,05 %“ (petit I). Okrem toho žiadal zaviazat Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, resp. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, aby disciplinárne riešili pracovníkov žalovaného (petit II), a tiež sa domáhal vyplatenia odškodného za „zničený život, zdravie, stratu rodiny, bývania a finančnú stratu“ v sume 16.360 € (petit III).

2. Okresný súd Spišská Nová Ves uznesením zo dňa 19. novembra 2020 postúpil vec Krajskému súdu v Košiciach. Žalobu žalobcu posúdil ako správnu žalobu v sociálnych veciach a odkázal na ustanovenia § 6 ods. 2 písm. c), § 10 a § 12 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej ako „SSP“).

3. Krajský súd v Košiciach po predložení veci uznesením zo dňa 14. januára 2021 vylúčil na samostatné konanie vec o náhradu škody 16.360 € a o disciplinárne riešenie zamestnancov žalovaného. V časti „na spätné vyplatenie dávok“ uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Sa 37/2020-33 zo dňa 23. marca 2021 žalobu odmietol. Dospel k záveru, že žalobcovo podanie neobsahovalo dôvody žaloby (žalobné body), označenie dôkazov, deň oznámenia rozhodnutia, ani jedno vyhotovenie rozhodnutia, hoci to vyplývalo z § 182 SSP.

4. Proti uzneseniu o odmietnutí podal žalobca kasačnú sťažnosť, o ktorej Najvyšší správny súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn.7Sžsk/47/2021 zo dňa 6. októbra 2021 rozhodol tak, že uznesenie Krajského súdu v Košiciach č.k. 2 Sa 37/2020-33 zo dňa 23. marca 2021 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Krajský súd v Košiciach následne s postúpením veci zo dňa 19. novembra 2020 vyslovil nesúhlas a návrhom doručeným Najvyššiemu správne súdu Slovenskej republiky dňa 8. augusta 2022 sa domáhal, aby kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „kompetenčný senát“) rozhodol podľa ustanovenia § 18 ods. 4 SSP negatívny kompetenčný spor (spor, či vec patrí do správneho alebo civilného súdnictva).

6. Krajský súd v Košiciach predložil vec na rozhodnutie kompetenčnému senátu, pretože nesúhlasil s postúpením veci Okresným súdom Spišská Nová Ves, lebo nárok žalobcu týkajúci sa zaplata sumy vo výške 2.217,60 € je občianskoprávnym nárokom v zmysle zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

7. Kompetenčný senát zriadený podľa § 8 CSP preto prejednal predložený kompetenčný spor ako spor o právomoc, ktorý vznikol medzi správnym súdom a iným súdom podľa § 18 ods. 4 SSP.

8. Podľa § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

9. Podľa § 4 CSP iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon.

10. Podľa § 2 ods. 1 SSP sa v správnom súdnictve poskytuje ochrana právam alebo právom chráneným záujmom v oblasti verejnej správy. Právomoc správnych súdov je vymedzená v § 6 SSP, podľa ktorého správne súdy v správnom súdnictve zásadne preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov verejnej správy, poskytujú ochranu proti nečinnosti a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Týmto „ďalšími vecami“ sú najmä volebné veci, veci územnej samosprávy, veci politických práv, kompetenčné žaloby, ako o vykonateľnosti rozhodnutí cudzích orgánov verejnej správy a o súhlase s inšpekciou. Právomoc súdov správneho súdnictva je teda postavená na princípe enumerácie a správny súd nemôže v správnom súdnictve konať vo veci, ktorú nemožno podradiť pod niektorý z týchto druhov konaní.

11. Kompetenčný senát už vo svojej judikatúre zdôraznil, že pre vymedzenie pojmu súkromnoprávneho sporu a súkromnej veci v zmysle § 3 CSP nie je rozhodujúci petit žaloby (návrhu), ale zásadne príslušná hmotnoprávna úprava právneho vzťahu, z ktorého vznikajú, či majú vzniknúť práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom sporu v danej veci (napr. uznesenia sp. zn. 1SKomp 2/2021, 1SKomp 3/2021 a 1SKomp 6/2021).

12. Ak však primárny pôvod úpravy posudzovaného právneho vzťahu spadá do sféry verejného práva (ako je to aj v predloženej veci), pre rozlíšenie, či v konkrétnej veci je daná právomoc správneho alebo civilného súdu, je rozhodujúce, či požiadavka uplatnená žalobou predmetovo spadá do rámca vymedzeného v citovanom ustanovení § 6 ods. 1 SSP.

13. Vzťahy upravené normami súkromného práva sú založené na princípoch právnej rovnosti ich subjektov. Práva a povinnosti tvoriace obsah súkromnoprávných vzťahov vznikajú na základe prejavu vôle

vyplývajúceho z princípu autonómie ich subjektov. To znamená, že jeden z účastníkov súkromnoprávneho vzťahu nie je oprávnený jednostranne ukladať povinnosti druhému účastníkovi a ani sám autoritatívne vynucovať splnenie povinnosti druhého účastníka súkromnoprávneho vzťahu. Verejnoprávne vzťahy sú založené na nerovnom právnom postavení ich subjektov, pretože orgány verejnej moci rozhodujú o právach a povinnostiach účastníkov na báze autoritatívnosti (ide o vzťahy vertikálne). Pre vyriešenie otázky, či tenktorý právny vzťah je súkromnoprávny alebo verejnoprávny je nevyhnutné zistiť, z ktorého právneho vzťahu sa vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania). Uvedenie rozhodujúcich skutočností v žalobe umožňuje súdu analyzovať daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok a uskutočniť jeho právnu kvalifikáciu aj z pohľadu otázky právomoci súdu na konanie (1SKomp/27/2022).

14. Vyššie uvedené východiská kompetenčný senát aplikoval aj na prejednávanú vec.

15. V zmysle § 26 ods. 4 a 5 zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi účinného do 31. decembra 2013 (ďalej ako „zákona č. 599/2003 Z.z.“)

(4) Ak úrad zistí, že dávku a príspevky nepriznal, vyplácal v nižšej sume alebo vyplácal vo vyššej sume, ako patrila, alebo priznal od neskoršieho dňa, ako patrili, dávku a príspevky dodatočne prizná, zvýši, zníži alebo doplatí odo dňa, od ktorého patrili.

(5) Nárok na dodatočnú výplatu dávky a príspevkov podľa odseku 4 zaniká uplynutím troch rokov odo dňa, od ktorého dávka a príspevky alebo ich časť patrili.

16. Podľa § 25 ods. 1 zákona č. 599/2003 Z.z. na konanie o posúdení hmotnej núdze, zabezpečení základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi dávkou a príspevkami sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak.

17. V zmysle ustanovenia § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi o nárokoch pred 1. januárom 2014 sa aj po 31. decembri 2013 rozhoduje podľa zákona účinného do 31. decembra 2013.

18. Na základe citovaného § 26 ods. 4 a 5 zákona č. 599/2003 Z.z. kompetenčný senát ustálil, že je v právomoci správneho orgánu (príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny) spätne rozhodnúť o priznaní či doplatení dávky v hmotnej núdzi v prípade, ak nevyplateniu alebo nepriznaniu dávky došlo z dôvodu nesprávneho/nezákonného postupu príslušného orgánu (čo žalobca žiadal). Vzťah medzi žiadateľom o dávku v hmotnej núdzi a úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri rozhodovaní (aj o spätnom vyplatení dávky z dôvodu jej nezákonného nevyplácania v žiadateľom vymedzenom období) teda nie je vzťahom súkromnoprávnym, ale verejnoprávnym - ide o rozhodovanie orgánu štátnej správy a z toho dôvodu kompetenčný senát posudzovanú vec zaradil do práva verejného (správneho).

19. Zo súdneho spisu mal kompetenčný senát za preukázané, že žalobca požiadal listom zo dňa 25. januára 2020 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica o dodatočné vyplatenie dávok v hmotnej núdzi za obdobie od 8/2008 do 10/2011. Príslušný úrad mu na žiadosť odpovedal listom - Uplatnenie omeškaných dávok DHN - odpoveď, zo dňa 29. januára 2020, č. 2020/37272/25.01.2020, v ktorom mu úrad oznámil, že sa k jeho žiadosti nemôže vyjadriť, pretože príslušná spisová dokumentácia bola v súlade s registratúrnym poriadkom skartovaná. Žalobca následne dňa 9. marca 2020 doručil na Okresný súd Spišská Nová Ves žalobu, v ktorej okrem iného žiadal spätne vyplatiť dávku v hmotnej núdzi za obdobie od 8/2008 do 10/2011. List Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica zo dňa 29. januára 2020 priložil k žalobe.

20. Hoci krajský súd ustálil, že žalobca sa domáha uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť mu sumu 2.217,60 € spätne za tri roky, kompetenčný senát posudzoval, či vzhľadom na to, že vec spadá do správneho práva, požiadavku uplatnenú žalobou predmetovo možno zaradiť do rámca vymedzeného v citovanom ustanovení § 6 SSP. List Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica zo dňa 29. januára 2020 kompetenčný senát vyhodnotil ako opatrenie orgánu verejnej správy, ktorým správny

orgán nepriznal žalobcovi ním požadované spätné vyplatenie dávky v hmotnej núdzi, teda akt, ktorým mohlo byť zasiahnuté do práv žalobcu. Uvedené opatrenie bolo vydané dňa 29. januára 2020 a žalobu žalobca podal dňa 9. marca 2020. A preto aj napriek petitu žalobcu (vyplatiť požadovanú sumu) kompetenčný senát ustálil, že opatrenie - list Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica zo dňa 29. januára 2020 je spôsobilým predmetom prieskumu v správnom súdnictve v súlade s § 6 ods. 2 písm. c) SSP a podanie žalobcu je potrebné vyhodnotiť ako žalobu v sociálnych veciach podanú v lehote stanovenej v § 181 ods. 1 SSP. Kompetenčný senát poukazuje na to, že zo žaloby žalobcu je zrejmé, v čom považoval postup žalovaného, ktorý viedol k nevyplácaniu dávky, za nesprávny. Požiadavka žalobcu o spätné vyplatenie dávky v hmotnej núdzi je tak v správnom súdnictve spôsobilým predmetom prieskumu, ktorý sa procesne pretavuje do súdneho prieskumu opatrenia žalovaného, ktorým na základe ním uvedených dôvodov odmietol využiť svoju kompetenciu podľa § 26 ods. 4 a 5 zákona č. 599/2003 Z.z. v spojení s § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. a rozhodnutím priznať žalobcovi ním žiadanú dávku.

21. Zhrňujúc vyššie uvedené kompetenčný senát dospel k záveru, že Krajský súd v Košiciach neopodstatnene vyslovil nesúhlas s tým, že mu Okresný súd Spišská Nová Ves postúpil prejednávajúcu vec a z toho dôvodu podľa § 18 ods. 4 SSP vyslovil, že na prejednanie tejto veci je daná právomoc správneho súdu. Úlohou správneho súdu bude vec posúdiť ako správnu žalobu v sociálnych veciach zohľadniac jej neformálny charakter, preskúmať List Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, pracovisko Gelnica zo dňa 29. januára 2020 ako opatrenie v súlade s § 26 ods. 4 a 5 zákona č. 599/2003 Z.z. v spojení s § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. a žalobcu poučiť o relevantnej právnej úprave a jeho právach zrozumiteľným spôsobom. Zároveň kompetenčný senát poukazuje na to, že žaloba bola podaná na začiatku roku 2020, a preto by vzhľadom na dĺžku konania o nej mal krajský súd rozhodnúť prioritne.

22. Rozhodnutím kompetenčného senátu sú súdy podieľajúce sa na vzniku predloženého kompetenčného sporu viazané (§ 18 ods. 4 SSP).

23. Toto rozhodnutie prijal kompetenčný senát pomerom hlasov 8 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.